

3. Тер-Минасова, С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М., 2000.
4. Шепель Ю. А. Виды интерференции как следствия двуязычия. Интернет [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://www.confcontact.com/2012_03_15/fl_shepel.php. – Загл. с экрана.

Навчання графіки російської мови

Анорує О.О.

старший викладач кафедри мовної підготовки

Харківського національного університету радіоелектроніки

м. Харків, Україна

У навчанні іноземних студентів російської мови як іноземної писмо як вид мовної діяльності має велике значення. На практиці викладачі нерідко зіштовхуються з тим, що багато іноземних студентів не хочуть вчитися писати прописні букви. Вони аргументують своє небажання тим, що зараз усі користуються клавіатурою, тому нема чого витратити енергію на освоєння російської графіки (англійською вони пишуть друкованими, а на заняттях з російської мови їх хочуть навчити російської графіки, їм здається це безглуздом).

Зараз в навчальних посібниках цьому питанню приділяється мало уваги. Багато авторів підручників вважають, що завдання навчання іноземних мов – це лише практичне оволодіння усною чужоземною мовою. Отже, на заняттях учні виконують малу кількість письмових вправ. Це зумовлено тим, що сучасна людина все рідше пише листи від руки, бо все можна надрукувати.

Якщо мета студентів – освоєння російської мови в повному обсязі, то повноцінне навчання російської каліграфії є нагальною необхідністю. До того ж, на думку багатьох методистів, «включення різних письмових вправ у навчання говорінню, слуханню і читанню допомагає кращому засвоєнню і закріпленню введеного усним шляхом мовного матеріалу, оскільки в цьому випадку працюють всі види аналізаторів: слуховий, зоровий, кінестетичний, моторний. Завдяки опорі на багаточисленні й різнобічні тимчасові зв'язки засвоєння матеріалу стає більш швидким, а сам процес засвоєння – більш легким» [4: 342].

Знайомство з російським алфавітом відбувається в рамках увідно- фонетичного курсу. Студенти знайомляться зі звуками російської мови та буквами, що позначають ці звуки (друкованими та письмовими, прописними та рядковими). На цьому етапі перед викладачем стоїть кілька завдань:

- 1) ознайомити з алфавітом;
- 2) допомогти оволодінню звуко-буквеним співвідношенням;
- 3) встановити зв'язки між різними варіантами вимови кожної букви [5: 306].

При навчанні російської мови носіїв англійської мови треба пам'ятати, що графіка російської відрізняється від графіки латинської, хоча є значна кількість зовні схожих букв. Однак вони найчастіше позначають різні звуки. Тому слова, написані російською, можуть бути прочитані носіями європейських мов по-іншому: *пена*, *сироп*, *роса* можуть бути прочитані по-латині як *пена*, *купон*, *пока* [2:79]. Для англомовних студентів труднощі являють такі особливості російської графіки:

- наявність друкованих та написаних від руки букв;
- наявність прописних і рядкових літер, які не завжди збігаються в графічному оформленні;
- способи з'єднання букв на папері.

На початковому етапі навчання техніки письма більша кількість помилок є наслідком недостатнього засвоєння російської фонетики, тому варто приділяти досить уваги звуко-буквеним відповідностям, оскільки “той, хто пише” завжди відштовхується від почутого слова та його вимови.

При знайомстві з новою буквою викладачу слід показувати всі варіанти зображення цієї букви, наприклад, *д* може зображуватися графічно різними способами: прописна, рядкова, друкована, письмова.

Необхідно звертати увагу студентів, що російські букви відрізняються від латинських накресленням. Багато літер латинського алфавіту пишуться вище рядка (*k, t, h, l*), тому англійські студенти намагаються писати деякі російські букви також вище рядка, наприклад, пишуть *д, л* з високим верхом.

Також треба не обходити стороною таке важливе питання, як міжлітерний зв'язок.

Варіанти помилок у роботах англійських студентів різноманітні, але ми наведемо найбільш поширені:

- заміна однієї букви іншою, часто під впливом рідної мови;
- використання замість прописної малої літери, збільшеної в розмірах;
- написання букв, що не відповідають загальноприйнятому;
- відсутність міжлітерного зв'язку;
- додавання зайвих елементів.

На сучасному етапі студент, на наш погляд, повинен володіти технікою російського письма такою мірою, щоб написаний ним текст був зрозумілий не тільки йому самому, але й будь-якому носію російської мови. Тому важливо виділити елементи, які не заважають розумінню: «пряме письмо (в російській техніці письма написання з нахилом вправо), використання в деяких випадках малих літер в якості прописних зі збільшенням їх розміру, поява всередині букв нових елементів, частіше сполучних ліній. Слід також приділяти увагу раціональному з'єднанню букв між собою, оскільки саме це забезпечує швидкість письма» [3:121-122].

Як же розпочати навчання цього, здавалося б легкого виду діяльності? Найбільш поширеними прийомами навчання каліграфії є:

- запис букв на дошці з показом поелементного написання букви;
- порівняння букв по висоті;
- способи з'єднання букв;
- порівняння написання подібних букв у рідній мові.

Навчання графіки корисно проводити в зазначеній послідовності:

- 1) демонстрація і читання прописної літери в ізольованому положенні;
- 2) написання букви на класній дошці з поясненням написання букви;
- 3) пояснення відмінностей між окремими елементами букви і схожими на них елементами літер рідної мови;

- 4) читання букви в ізолюваному вигляді і в контексті слова;
- 5) запис букв студентами в зошити та їхнє читання;
- 6) тренування у відтворенні букви в контексті слова з метою формування досвіду [5: 307];
- 7) рекомендується також похиле письмо, оскільки воно є зручним при русі руки.

При навчанні російської графіки та орфографії рекомендується використовувати різні типи вправ:

1. Імітативні (багаторазові):

- а) написання елементів букви за зразком;
- б) списання окремих букв і слів з книги або з дошки;
- в) списання з дошки або книги кількох рядків даної літери за зразком.

2. Розпізнавальні: запис малих і великих літер під диктовку (або при прослуховуванні магнітофонного запису) на дошці і в зошитах [1:146-147].

3. Цікаві ігри, кросворди.

На уроках ми пропонуємо студентам завдання з використанням комп'ютерних програм. Наприклад, можна створити текст за допомогою графічного редактора або встановити на власному комп'ютері шрифти «Mistral», «SegolScript» або «Primo» в редакторі Microsoft Word, що дозволяє за лічені хвилини підготувати навчальні тексти й навчальні вправи, написані письмовими літерами. Варіантів завдань, підготовлених за допомогою шрифту, безліч. Нижче наведемо один з прикладів того, як можна самому розробити кілька завдань на основі одного навчального тексту:

1) Спишіть текст:

Фото

Это моя бабушка Светлана, а это мой дедушка Александр. Это мои родители: мама Вера Ивановна и папа Богдан Петрович. А это сестра Татьяна и ее муж Николай. А это я.

2) Напишіть прописні букви:

Фото

Это моя бабушка (С)ветлана, а это мой дедушка (А)лександр. Это мои родители: мама (В)ера (И)вановна и папа (Б)огдан (П)етрович. А это сестра (Т)атьяна и ее муж (Н)иколай. А это я.

У групі між студентами завжди існує конкуренція. Щоб підтримати інтерес студентів до вироблення красивого й зрозумілого письма, можна провести в групі конкурс каліграфії. Зазвичай студенти з великим ентузіазмом відгукуються на такі форми роботи і активно беруть у них участь.

Слід пам'ятати, що «навчання гарного розбірливого почерка вимагає оволодіння правильним написанням букв і словосполучень з самого початку навчання, оскільки спочатку сформовані навички письма швидко закріплюються» [5: 309]. Письмо супроводжує навчальну діяльність студентів упродовж усього періоду занять у вищому навчальному закладі, охоплює різні сфери навчальної діяльності іноземних студентів, тому навчання зразкового письма будемо вважати важливим компонентом викладання російської (української) як іноземної.

Список джерел:

1. Дергачева Г. И. Методика преподавания русского языка как иностранного на начальном этапе / Г. И. Дергачева, О. С. Кузина, Н. М. Малашенко и др. – М. : Рус. яз., 1989. – 248 с.
2. Розенталь Д.Э. Современный русский язык [Текст] : методический материал / Д. Э. Розенталь, И. Б. Голуб, М. А. Теленкова. – 5-е изд., испр. – М. : Айрис-пресс, 2003. – 444 с.
3. Капитонова Т. И. Методика обучения русскому языку как иностранному на этапе предвузовской подготовки / Т. И. Капитонова, Л. В. Московкин. – СПб.: Златоуст, 2006. – 272 с.
4. Сосенко Э. Ю. Обучение письменной речи / [Э. Сосенко] // Хрестоматия по методике преподавания русского языка как иностранного / В. Московкин, А. Щукин. – М.: Русский язык. Курсы, 2010. – 552 с.
5. Щукин А. Н. Методика преподавания русского языка как иностранного [Текст] : Учеб. пособие [для вузов по специальности 032900 - Рус. яз. и лит. (ДПП.ДС.032906 – Рус. яз. как иностр.)] / А. Н. Щукин. – Москва : Высшая школа, 2003. – 334 с.

Роль пословиц и поговорок при обучении языку

Антипова О.В.

*преподаватель кафедры русского языка, психологии и педагогики
Воронежского лесотехнического университета им. Г.Ф. Морозова
г. Воронеж, Россия*

Понимание культурных особенностей чужого языка всегда связано со значительными трудностями, поскольку в большинстве из них заложен скрытый смысл, который понятен лишь носителям языка. Поэтому в целях формирования языковой компетенции иностранцев необходимо обучать их языковым единицам, отражающим особенности национальной культуры и специфику поведения. Среди языковых единиц с национально-культурным компонентом семантики, или национально – маркированных, особое место занимают пословицы и поговорки, несущие специфическую, ментальную информацию о культуре и традициях русского народа. Эти языковые единицы в наибольшей степени помогают реализовать в преподавании принцип изучения языка с опорой на культурный компонент, принцип соизучения языка и культуры. Работа по обучению иностранцев наиболее употребительным пословицам и поговоркам русского языка должна рассматриваться как составная часть учебного процесса, как и работа над лексикой и фразеологией.

Пословицы и поговорки начали использовать в процессе обучения иностранному языку очень давно (в средневековой Европе с их помощью обучали латинскому), и сейчас их использование на практических занятиях по русскому языку помогает учащимся не только овладеть аспектами языка, а именно, произношением, грамматикой, лексикой, но и важнейшим видом речевой деятельности, говорением.

Пословицы и поговорки – это благодатный материал для обучения тому, как одну и ту же мысль можно выразить разными словами. Они незаменимы в обучении монологической и диалогической речи, делая речь живой, красочной. Они легко пополняют активный лексический запас благодаря краткости, ритмической организованности, образности, эмоциональной окрашенности.